Sosiaalityöntekijäin liitto ry:n lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

HE 182/2026 vp – Hallituksen esitys eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Samassa yhteydessä käsiteltävät toimenpidealoitteet

- **TPA 55/2025 vp** – Toimenpidealoite hoidollisen kiinnipitämisen mahdollistamisesta lastensuojelussa
- **TPA 28/2026 vp** – Toimenpidealoite lastensuojelun avohuollon velvoittavan palveluportaan luomisesta vapaaehtoisten tukitoimien ja huostaanoton väliin
- **TPA 44/2026 vp** – Toimenpidealoite läheisverkostosijoitusten ensisijaisuuden vahvistamisesta
- **TPA 49/2026 vp** – Toimenpidealoite lastensuojelun kiireellisen sijoituksen enimmäiskeston pidentämisestä

1. Lausunnon lähtökohdat ja kokonaiskanta

Sosiaalityöntekijäin liitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä uudeksi lastensuojelulaiksi ja sen yhteydessä käsiteltävistä toimenpidealoitteista. Liitto antoi esitysluonnoksesta lausunnon 14.6.2026. Tässä lausunnossa liitto arvioi eduskunnalle annetun esityksen vaikutuksia erityisesti lapsen oikeusturvaan, palvelujen saatavuuteen ja lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän mahdollisuuksiin huolehtia lapsen edun toteutumisesta.

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata hallituksen esitystä esitetyssä muodossa. Liitto pitää varhaisen tuen vahvistamista ja lastensuojelun aseman selkeyttämistä erityispalveluna perusteltuina tavoitteina. Niiden saavuttaminen edellyttää, että lapsi ja perhe saavat tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on riittävästi aikaa, osaamista ja toimivaltaa johtaa lapsen asiakasprosessia.

Liitto vastustaa lastensuojelun asiakkuuden ja huostaanoton edellytysten tiukentamista, lastensuojelun asiakasmitoituksen joustavoittamista sekä lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle kuuluvan päätösvallan hajauttamista. Liitto pitää myönteisenä, että kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen enimmäiskesto säilyisi 30 päivänä, ja kannattaa sijoitusten valvontavastuun selkeyttämistä. Valiokunnan tulee

arvioida esitettyjen muutosten yhteisvaikutuksia lapsen oikeusturvaan, asiakasturvallisuuteen ja palvelujen tosiasialliseen saatavuuteen.

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut keinot

Varhainen tuki vähentää lastensuojelun tarvetta vain, jos lapsi ja perhe tosiasiallisesti saavat tarvitsemansa palvelut oikea-aikaisesti ja riittävän vahvoina. Esitys ei kuitenkaan tällaisenaan riittävästi anna ratkaisuja siihen, miten tämä käytännössä tapahtuu. Lastensuojelun asiakkuuden kriteerien kiristäminen ei itsessään tuo muutosta aikaan. Lasten ja perheiden sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palveluihin tarvitaan merkittäviä rakenteellisia muutoksia ja lisäresursseja, jos halutaan vähentää lastensuojelun ja sijaishuollon tarvetta. Hyvinvointialueiden tiukassa taloustilanteessa on vaarana, että palvelujen saatavuus heikkenee. Tällöin lapsen ja perheen tilanne voi vaikeutua ennen avun saamista, viimesijaisen lastensuojelun kuormitus kasvaa ja raskaisiin palveluihin, kuten huostaanottoihin, joudutaan aiempaa enemmän. Uudistus voi myös johtaa alueelliseen eriarvoistumiseen palveluiden saatavuudessa, jos valtakunnallista säätelyä palveluvalikoiman osalta kevennetään.

Lastensuojelun asema erityispalveluna edellyttää, että lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on tehtävän edellyttämä erityisosaaminen, riittävästi aikaa perehtyä lapsen tilanteeseen ja toimivalta tehdä vastuulleen kuuluvat ratkaisut. Mahdollisuus ylittää 30 lapsen enimmäisasiakasmäärä tilapäisesti kaventaa käytännössä aikaa, joka sosiaalityöntekijällä on käytettävissään kutakin lasta varten. Lakiesitys ei määrittele edellä kuvattua tilapäisyyttä riittävän täsmällisesti, joten on vaarana, että siitä muodostuu pysyvä käytäntö. Mahdollisuus siirtää yksittäisiä päätöstehtäviä toiselle viranhaltijalle voi puolestaan hajauttaa päätöksentekoa tilanteissa, joissa ratkaisu edellyttää lapsen tilanteen ja aiemman työskentelyn tuntemista. Liitto pitää näitä muutoksia vakavana riskinä työskentelyn laadulle, asiakasturvallisuudelle sekä asiakkaiden ja työntekijöiden oikeusturvalle.

Lastensuojelun asemaa erityispalveluna tulee vahvistaa täsmentämällä, mitä sellaista tukea ja suojelua lapsi saa lastensuojelussa, jota sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa ei voida hänelle järjestää. Samalla on turvattava henkilöstön osaaminen ja riittävä aika lapsen ja perheen kanssa tehtävään työhön.

3. Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta

Sosiaalityöntekijäin liitto ry pitää sosiaalihuoltolain mukaisten palvelujen ja lastensuojelun välisen rajapinnan selkeyttämistä tarpeellisena. Liitto katsoo, että

nykyinen järjestämistapa on esitettyä ratkaisua tarkoituksenmukaisempi. Osa nykyisistä lastensuojelun avohuollon tukitoimista siirtyisi sosiaalihuoltolain mukaiseen lapsiperheiden tuen palveluun. Esityksessä jää avoimeksi, miten turvataan lapsen ja perheen tarvitsemien tukitoimien saatavuus, riittävä intensiteetti ja jatkuvuus silloin, kun lapsella on myös lastensuojelun tarve. Liitto esittää vakavana huomiona, että hyvinvointialueiden tiukassa taloustilanteessa ennaltaehkäisevien ja varhaisen tuen palvelujen myöntämistä on jo nykyisellään vahvasti rajoitettu. Tekninen siirtymä ei tule ratkaisemaan palvelujen saatavuuden ongelmaa. Sosiaalihuoltolain mukaisista palveluista on jouduttu nykytilanteessa siirtämään asiakkaita lastensuojeluun, koska sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa ei ole riittäviä resursseja vastata lasten tuen tarpeisiin. Ellei varhaisen tuen palveluihin hyvinvointialueilla tehdä merkittäviä panostuksia, jäävät nämä asiakkaat ilman tarvitsemiaan palveluita, jos lastensuojelun asiakkuuden kriteerejä kiristetään nykyisestään.

Koska sosiaalihuoltolakiin ei olla kirjaamassa perhesosiaalityötä koskevaa asiakasmitoitusta, sosiaalityöntekijän palvelun resurssi tulee vähenemään niillä lapsilla, jotka nykyisen lainsäädännön puitteissa ovat olleet lastensuojelun avohuollon asiakkuudessa. Sosiaalihuoltolain mukaisissa palveluissa sosiaalityöntekijällä ei ole samanlaista mahdollisuutta käyttää aikaa perheen tilanteeseen perehtymiseen ja lapsen tuen tarpeen arvioimiseen. Tämä yhdistettynä palvelutarpeen arvioinnin säätelyyn ehdotettuihin muutoksiin, johtaa pahimmillaan siihen, ettei lapsen tuen tarvetta arvioida riittävällä tavalla ja tukea ei järjestetä ajoissa. Liitto pitää tärkeänä, että palvelujärjestelmä tunnistaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevat lapset riittävän ajoissa ja heidän tuen tarpeisiin reagoidaan riittävällä tavalla. Palvelujärjestelmän tulisi pystyä reagoimaan lasten tilanteeseen jo ennen kuin kasvuolosuhteet johtavat pitkäkestoisiin vaikutuksiin lapsen kehityksessä ja pahimmillaan pysyvään vaurioitumiseen.

Sosiaalihuoltolain ja lastensuojelun rajapintaa tulee selkeyttää täsmentämällä, kuka vastaa lapsen ja perheen palveluiden kokonaisuudesta silloin, kun palveluja järjestetään kummankin lain nojalla. Kun lapsi tarvitsee lastensuojelua, lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus varmistaa, että lapsi ja perhe saavat arvioidun tarpeen mukaisen tuen oikea-aikaisesti ja että tuki jatkuu myös asiakkuuden vaihtuessa.

5. Lastensuojelun asiakkuuden alkaminen ja päättyminen

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata lastensuojelun asiakkuuden alkamisen kynnyksen nostamista. Ehdotetun 8 §:n 1 momentin vaatimus vakavasta

vaarantumisesta voi viivästyttää lastensuojelun aloittamista tilanteissa, joissa sosiaalityöntekijä on jo tunnistanut lapsen tarvitsevan lastensuojelun tukea ja suojelua. Lapsen kasvuolosuhteisiin liittyvät ongelmat voivat kasautua vähitellen. Jos lastensuojelun tuki käynnistyy vasta vaarantumisen ollessa vakavaa, mahdollisuus auttaa lasta ja perhettä avohuollon keinoin voi kaventua ja raskaiden palveluiden, kuten kiireellisten sijoitusten ja huostaanottojen, tarve lisääntyä.

Ehdotetussa 8 §:n 2 momentissa säädetään erikseen tilanteista, joissa lapsi tai hänen vanhempansa tai huoltajansa ei ota vastaan sosiaalihuoltolain mukaista tukea lapsen ilmeisestä suojelun tarpeesta huolimatta. Lapsen suojelun tarve voi kuitenkin jäädä täyttymättä myös silloin, kun perhe ottaa tarjotun tuen vastaan, mutta tuki osoittautuu riittämättömäksi tai sitä joudutaan odottamaan. Liitto katsoo, että asiakkuuden alkamisen tulee perustua sosiaalityöntekijän ammatilliseen arvioon lapsen suojelun tarpeesta ja siitä, voidaanko siihen tosiasiallisesti vastata muilla palveluilla.

Asiakkuuden päättymisen tulee perustua sosiaalityöntekijän ajantasaiseen arvioon siitä, ettei lapsella enää ole lastensuojelun tarvetta. Jos lapsi tai perhe tarvitsee edelleen muuta tukea, ennen asiakkuuden päättymistä tulee varmistaa, kuka vastaa tuen järjestämisestä, milloin tuki alkaa ja miten sen jatkuvuus turvataan siirtymävaiheessa.

6. Lastensuojelun asiakasmitoitus

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata ehdotetun 9 §:n 3 momentin mukaista mahdollisuutta ylittää 30 lapsen enimmäisasiakasmäärä. Ehdotuksen mukaan ylitys olisi sallittu tilapäisesti, jos se on välttämätöntä lapsen edun turvaamiseksi. Säännöksessä ei kuitenkaan määritellä ylityksen enimmäiskestoa, eikä ylityksen perustelu ole riittävän yksityiskohtainen. Pitkittyneessä henkilöstövajeessa toistuvat tilapäiset ylitykset voivat käytännössä johtaa siihen, että enimmäisasiakasmäärä ylittyy jatkuvasti. Yhden lapsen asiassa perusteltu poikkeus vaikuttaa samalla siihen, kuinka paljon sosiaalityöntekijällä on aikaa muille vastuullaan oleville lapsille.

Ehdotetun 10 §:n mukaan lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä olisi vastata lapsen tuen tarpeeseen ensisijaisesti sosiaalityöllä. Tämä edellyttää riittävästi aikaa lapsen tapaamiseen, hänen tilanteensa arviointiin ja perheen kanssa työskentelyyn. Jos asiakkuuskynnystä nostetaan esityksen mukaisesti, sosiaalityöntekijän vastuulle jäävien asiakastilanteiden vaativuus kasvaa. Jo nykyinen 30 lapsen asiakasmäärä voi olla liian suuri, jos useiden lasten tilanteet edellyttävät samanaikaisesti tiivistä työskentelyä.

Liitto esittää, että 9 §:n 3 momentti poistetaan. Asiakasmäärää määritettäessä tulee ottaa huomioon lasten tilanteiden vaativuus ja heidän tarvitsemansa työskentelyn määrä.

7. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävät

Sosiaalityöntekijäin liitto ry pitää perusteltuna, että lapsen asiakasprosessin johtaminen kokonaisuutena kuuluu ehdotetun 10 §:n mukaan lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Tehtävän hoitaminen edellyttää, että sosiaalityöntekijällä on toimivalta tehdä ne lapsen asiassa tarvittavat ratkaisut, jotka laki nykyisin osoittaa hänelle.

Mahdollisuus osoittaa päätöstehtäviä toiselle viranhaltijalle voi johtaa tilanteeseen, jossa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä vastaa asiakasprosessin kokonaisuudesta, mutta toinen viranhaltija tekee ratkaisuja, jotka vaikuttavat sen etenemiseen. Liitto pitää ehdotusta siten ristiriitaisena, sosiaalityöntekijä ei voi johtaa asiakasprosessia, jos hänen päätösvaltaansa kavennetaan ja päätösten teosta vastaavat muut viranhaltijat.

Lapsen tilanteen arviointi, lapsen mielipiteen selvittäminen ja tukitoimien vaikutusten seuranta tuottavat tietoa, johon yksittäisen päätöksen tulee perustua. Päätösvallan hajauttaminen voi vaikeuttaa tämän tiedon hyödyntämistä ja hämärtää sitä, kuka vastaa lapsen edun toteutumisesta päätöksenteossa.

Ehdotetun 25 §:n mukaiset päätökset tekisi sosiaalityöntekijä, mutta päätösvaltaa voitaisiin osoittaa muullekin kuin lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Eräissä muissa säännöksissä toimivalta osoitettaisiin sosiaalihuollon viranhaltijalle ilman nimenomaista vaatimusta sosiaalityöntekijän kelpoisuudesta. Liitto pitää päätöksenteon hajauttamista ja kelpoisuusvaatimusten väljentämistä vakavina asiakasturvallisuusriskeinä. Liitto pitää välttämättömänä, että lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle nykyisin säädetty päätösvalta säilytetään hänellä.

Lastensuojelun sosiaalityö on vaativaa ja vastuullista asiantuntijatyötä. Lakiesityksen mukaan lastensuojelu tulisi jatkossa olemaan nykyistä selvemmin viimesijainen palvelu, johon keskittyy aikaisempaa vaativampia asiakkaita. Tällöin myös asiakkaita koskeva päätöksenteko tulisi vaikeutumaan. Työn vaativuuden lisääntyessä työntekijöiden osaaminen korostuu entisestään. Tämän takia ei voida pitää perusteltuna, että päätöksenteosta vastaavien työntekijöiden kelpoisuusvaatimuksia alennetaan. Työntekijöiden osaaminen on merkittävä lastensuojelun laatuun ja asiakkaiden oikeusturvaan vaikuttava tekijä, josta ei tule säästötavoitteiden takia tinkiä.

9. Lupa lapsen tutkimiseen

Sosiaalityöntekijäin liitto ry kannattaa ehdotusta, jonka mukaan hyvinvointialueen toimivaltainen viranhaltija voisi sosiaalityöntekijän valmistelusta antaa määräaikaisen luvan lapsen tutkimiseen, jos huoltaja kieltää tutkimuksen ja tutkimus on välttämätön lastensuojelun tarpeen tai asiakkuuden aikana tarvittavan tuen ja palvelujen selvittämiseksi. Muutos voi nopeuttaa lapsen tilanteen selvittämistä ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Päätöksessä tulee perustella, miksi tutkimus on lapsen tilanteessa välttämätön. Lapsen mielipiteen selvittämiseen sekä lapsen ja huoltajan kuulemiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Jos tutkimus määrätään tehtäväksi muutoksenhausta huolimatta, myös välittömän täytäntöönpanon tarve tulee perustella erikseen.

10. Lastensuojelun päätöksentekoa koskeva toimivalta

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata ehdotettua 25 §:ää siltä osin kuin se mahdollistaa lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle nykyisin kuuluvan päätösvallan osoittamisen toiselle sosiaalityöntekijälle. Esitys antaa hyvinvointialueille lisää joustoa, mutta lapselle ja perheelle voi jäädä epäselväksi, kuka heidän asiassaan tekee päätöksen, kuka vastaa sen yhteensovittamisesta muun työskentelyn kanssa ja millä lapsen ja perheen tilanteeseen kohdistuvalla tietopohjalla päätökset tehdään. Asiakasnäkökulmasta päätöksenteon hajauttaminen hämärtäisi päätöksentekoprosessia. Asiakkaalla tulee olla tiedossa, kuka vastaa päätöksenteosta hänen asioissaan ja kenellä on oikeus päästä hänen tietoihinsa. Liitto pitää ehdotusta epäselvänä virkavastuun ja asiakkaiden oikeusturvan näkökulmasta.

Lastensuojelussa lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tuntee asiakkaan tilanteen parhaiten ja hänellä on siten parhaat edellytykset tehdä lapsen edun mukaisia päätöksiä. Esimerkiksi avohuollon tukitoimia koskevassa päätöksessä on arvioitava, mitä lapsi ja perhe tarvitsevat, miten aiemmat tukitoimet ovat vaikuttaneet ja mitä lapsi itse pitää tilanteessaan tärkeänä. Lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä tuntee asiakasprosessin ja vastaa siitä, että päätös ja sen toteutus muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Mahdollisuus osoittaa päätösvalta toiselle sosiaalityöntekijälle myös tavanomaisessa työskentelyssä voi heikentää tätä yhteyttä.

Ehdotettu 25 § mahdollistaisi sen, että avohuollon tukitoimesta päättää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän sijaan toinen toimivaltainen sosiaalityöntekijä, esimerkiksi yksikön taloudesta vastaava esihenkilö. Liitto pitää vakavana riskinä, että

säännöstä käytetään säästöjen välineenä. Jos lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi tukitoimen välttämättömäksi eikä ammatillisen arvionsa perusteella voi tehdä kielteistä päätöstä tai myöntää tukea lyhyemmäksi ajaksi tai kevyempänä, asia voidaan siirtää sellaisen viranhaltijan ratkaistavaksi, joka on valmis tekemään säästötavoitteen mukaisen päätöksen. Tällöin päätöksentekijän valinnalla voidaan käytännössä ohjata ratkaisun sisältöä. Lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle jää silti vastuu asiakasprosessin johtamisesta ja lapsen tilanteen seurannasta, vaikka hänen välttämättömäksi arvioimansa tuki jää myöntämättä tai toteutuu riittämättömänä.

Liitto esittää, että 25 §:ssä säilytetään lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä se päätösvalta, jonka voimassa oleva laki hänelle osoittaa.

11. Lastensuojelun edunvalvojan palkkio ja kulukorvaukset

Sosiaalityöntekijäin liitto ry kannattaa lastensuojelun edunvalvojien palkkioiden ja kulukorvausten määräytymisperusteiden yhdenmukaistamista valtakunnallisesti. Yhtenäiset perusteet selkeyttävät käytäntöjä ja parantavat kustannusten ennakoitavuutta hyvinvointialueilla.

Palkkiotason tulee vastata tehtävän vaativuutta ja siihen käytettävää aikaa. Palkkioiden ja kulukorvausten tasoa määritettäessä on huolehdittava siitä, että lapselle on saatavilla pätevä edunvalvoja oikea-aikaisesti myös silloin, kun tehtävä edellyttää laajaan aineistoon perehtymistä ja useita tapaamisia lapsen kanssa.

14. Lastensuojelun avohuolto

Sosiaalityöntekijäin liitto ry pitää perusteltuna, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtäväksi säädetään vastaaminen lapsen tuen tarpeeseen ensisijaisesti sosiaalityöllä. Vaikuttava lastensuojelun sosiaalityö edellyttää erityisosaamista, työskentelyn jatkuvuutta ja riittävästi aikaa lapsen ja perheen tapaamiseen. Lapsen ja perheen tilanteen arvioinnin on johdettava myös tarvittavien palvelujen järjestämiseen. Liitto pitää riskinä, että sosiaalityön ensisijaisuuteen vedoten perheelle tarjotaan sosiaalityöntekijän tapaamisia silloinkin, kun arvioitu tuen tarve edellyttää esimerkiksi intensiivistä perhetyötä tai päihdepalveluja.

Lastensuojelun sosiaalityöhön kuuluu olennaisesti sen tunnistaminen, milloin lapsen ja perheen tuen tarve edellyttää usean ammattialan osaamista ja palveluja. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävänä on koordinoida palvelujen

järjestämistä, sovittaa ne yhteen ja seurata, vastaavatko ne lapsen tarpeisiin. Tämä työ voi toteutua täysimääräisesti vain, jos arvioidut palvelut ovat tosiasiallisesti saatavilla. Sosiaalityön ensisijaisuuden tulee käytännössä tarkoittaa, että sosiaalityöntekijän arvio ohjaa tarvittavien palvelujen järjestämistä. Jos lapsen tarvitsema palvelu jää järjestämättä, tuen tarve jää siltä osin täyttymättä, vaikka sosiaalityöntekijä jatkaisi työskentelyä lapsen ja perheen kanssa.

Tehostetun perhetyön sisällyttäminen sosiaalihuoltolain mukaiseen lapsiperheiden tuen palveluun voi heikentää tuen saatavuutta ja lisätä alueellisia eroja palvelun sisällössä. Tehostetun perhetyön palvelun sisältö on nykyisinkin hyvin epäyhtenäinen ja sen sulauttaminen osaksi perhepalvelukokonaisuutta voi aiheuttaa sen, että sen sisältö muuttuu entistä vaihtelevammaksi riippuen eri hyvinvointialueiden linjauksista. Laissa tulisi turvata lastensuojelun avohuollon asiakkaille tuen tarvetta vastaavat palvelut. Nykyinen ehdotus on tältä osin liian epämääräinen.

Liitto esittää, että laissa turvataan hyvinvointialueen velvollisuus järjestää lapselle ja perheelle arvioitua tarvetta vastaavaa intensiivistä perhetyötä. Tukea on voitava antaa riittävän usein ja niin pitkään kuin lapsen tilanne sitä edellyttää.

TPA 28/2026 vp – Velvoittava avohuollon palveluporras

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata velvoittavan palveluportaan luomista lastensuojelun avohuoltoon. Avohuollon työskentely perustuu vapaaehtoisuuteen, mutta vanhemmat tunnistavat jo nykyisin tilanteeseen liittyvän tosiasiallisen paineen. Moni vanhempi suostuu työskentelyyn juuri siksi, että ymmärtää tilanteen vakavuuden ja sen, että lapsen tilanteen kriisiytyessä voidaan joutua harkitsemaan tahdonvastaisia toimia. Mahdollinen tahdonvastainen ratkaisu perustuu lapsen tosiasiallisiin oloihin ja kyseisen toimenpiteen laissa säädettyihin edellytyksiin.

Tapaamiseen saapuminen tai puhelimeen vastaaminen osoittaa, että vanhempi on tavoitettu. Muutostyöskentely edellyttää lisäksi halua ja kykyä osallistua. Vanhempi voi suostua työskentelyyn ja silti tarvita tukea kyetäkseen sitoutumaan siihen. Motivaatio voi vahvistua työskentelyn aikana, mutta sitä ei voi synnyttää viranomaisen määräyksellä. Aloitteesta ei käy ilmi, miten lakisääteinen velvoite auttaisi lasta tilanteessa, jossa vanhempi edelleen kieltäytyy työskentelystä tai hänen kykynsä osallistua on heikentynyt.

Aloitteessa jää avoimeksi, mitä vanhemmalta käytännössä edellytettäisiin ja mitä velvoitteen noudattamatta jättämisestä seuraisi. Ehdotukseen ei ole myöskään avattu, mikä taho vastaa seuraamusten toimeenpanosta, jos vanhemmat eivät noudata velvoitteitaan. Liitto pitää tärkeänä, että lastensuojelussa asiakassuhteessa korostuu lastensuojelun rooli perheiden tuen ja avun mahdollistajina. Sosiaalityöntekijän ja

asiakkaan luottamuksellinen suhde on usein avainasemassa työskentelyn onnistumisen kannalta. Ehdotetun lakimuutoksen myötä lastensuojelun rooli nähtäisiin entistä enemmän kontrolloivana tai pakottavana, mikä heikentäisi asiakkaiden lastensuojelua kohtaan kokemaan luottamusta. Liitto pitää myös vakavana riskinä, että vanhemman muodollinen osallistuminen tai sen puute saisi päätöksenteossa painoarvoa lapsen tosiasiallisten olojen kustannuksella. Ratkaisevaa on, saako lapsi arjessaan tarvitsemansa hoidon ja suojelun ja voidaanko ne turvata avohuollon keinoin.

15. Kiireellisen sijoituksen jatkaminen

Sosiaalityöntekijäin liitto ry pitää perusteltuna, että kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen enimmäiskesto säilyy ehdotetussa 47 §:ssä 30 päivänä. Jo nykyisessä määräajassa voi olla vaikeaa hankkia välttämättömät selvitykset, arvioida huostaanoton tarve ja selvittää, voidaanko lapsen turvallisuus turvata riittävillä tukitoimilla.

Riittävä aika on myös lapsen ja muiden asianosaisten oikeusturvan kannalta olennainen. Sosiaalityöntekijän on voitava käydä asianosaisten kanssa läpi mahdollisen huostaanoton perusteet ja oikeusvaikutukset sekä järjestää kuulemiset. Asianosaisilla on oltava tosiasiallinen mahdollisuus perehtyä ratkaisun perusteisiin ja esittää niistä oma kantansa. Liitto pitää tärkeänä, että välttämättömät selvitykset hankitaan viivytyksettä ja kiireellinen sijoitus lopetetaan heti, kun sen peruste lakkaa.

TPA 49/2026 vp – Kiireellisen sijoituksen enimmäiskeston pidentäminen

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata kiireellisen sijoituksen enimmäiskeston pidentämistä. Pidempi määräaika pitkittäisi lapsen ja perheen epävarmuutta. Liitto pitää vakavana riskinä, että poikkeukseksi tarkoitettua lisäaikaa alettaisiin käyttää säännöllisesti henkilöstövajeen, viranomaisten viiveiden ja hyvinvointialueen sisäisten menettelyjen paikkaamiseen.

Jo nykyisin lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän muu asiakastyö voi estää häntä varaamasta riittävästi aikaa lapsen tilanteen selvittämiseen, asianosaisten kuulemiseen ja tarvittavan tuen järjestämiseen 30 + 30 päivän määräajassa. Selvittäminen voi viivästyä myös siksi, etteivät muut viranomaiset toimita pyydettyjä lausuntoja niille asetetuissa määräajoissa. Lapsen kotiinpaluun mahdollistava tuki voidaan järjestää nykyisessä määräajassa, jos hyvinvointialueen sisäiset menettelyt, kuten asian käsittely asiakasohjausryhmässä, eivät viivästytä päätöstä tai palvelun käynnistymistä. Näissä tilanteissa palvelujärjestelmän omien viiveiden seuraukset kantaa lapsi, jota kiireellisellä sijoituksella on tarkoitus suojella.

Liitto esittää, että sääntelyssä ja sen perusteluissa täsmennetään hyvinvointialueen velvollisuutta järjestää lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän työ siten, että hänellä on kiireellisen sijoituksen aikana tosiasiallisesti riittävästi aikaa asian selvittämiseen ja tarvittavan tuen järjestämiseen. Samalla on varmistettava, että muut viranomaiset noudattavat niitä koskevia määräaikoja ja että hyvinvointialueen sisäiset menettelyt mahdollistavat tarvittavien tukitoimien käynnistämisen viivytyksettä.

16. Huostaanotto ja huostassapidon lopettaminen

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata huostaanoton edellytysten tiukentamista. Huostaanottoon ryhtymisen kynnys on siinä määrin korkealla jo nyt, ettei huostaanottoon lähdetä aina vaikka se olisi tarpeen. Kannatamme lainsäädännön kehittämistä siten, että perheille on tarjolla sijaishuollon tarpeen korvaavia vaikuttavia palveluita riittävän ajoissa. Lakiehdotus ei tällaisenaan vastaa siihen, miten näitä palveluita saadaan vahvistettua. Ehdotetussa 50 §:ssä huostaanoton edellytyksiä arvioitaessa otettaisiin avohuollon työskentelyn ja tukitoimien lisäksi huomioon lapsen ja huoltajan ensisijaisesti tarvitsemat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Arvion tulee perustua siihen, ovatko palvelut tosiasiallisesti saatavilla riittävän nopeasti ja voidaanko niillä turvata lapsen tarvitsema hoito ja suojelu. Jos lapsen terveys tai kehitys on vakavasti vaarassa, palvelun odottaminen voi viivästyttää lapsen tarvitsemaa suojelua.

Huostassapidon lopettamista arvioitaessa on annettava erityinen painoarvo lapsen turvallisuudelle, hoidon jatkuvuudelle ja kasvuolojen vakaudelle. Lapsen kuntoutuminen voi edetä hitaasti myös silloin, kun sijaishuolto turvaa hänen arkensa ja ehkäisee tilanteen pahenemista. Näiden vaikutusten tulee painaa arvioitaessa, edistääkö huostassapito edelleen tarkoitustaan ja onko sen jatkaminen lapsen edun mukaista.

TPA 44/2026 vp – Läheisverkostosijoitukset

Sosiaalityöntekijäin liitto ry kannattaa läheisverkostosijoitusten vähäisen määrän syiden selvittämistä ja läheisverkostoratkaisujen vahvistamista. Lapsen läheisten mahdollisuudet ottaa lapsi luokseen tai osallistua muutoin hänen tukemiseensa tulee selvittää riittävän varhain. Sijoituspaikan valinnassa ratkaisevaa on, pystyykö läheinen turvaamaan juuri tämän lapsen tarvitseman hoidon, suojelun ja kasvuolojen vakauden. Arvioinnissa on otettava huomioon lapsen mielipide, hänen suhteensa läheiseen ja läheisen mahdollisuudet vastata lapsen tarpeisiin.

Läheisverkostosijoituksen toteutuminen voi edellyttää läheiselle taloudellista tukea, ohjausta ja käytännön apua. Nämä tukitarpeet tulee arvioida sijoitusta valmisteltaessa

ja tarvittava tuki on turvattava myös sijoituksen aikana. Hyvinvointialueen sisäiset linjaukset tai säästöpaineet eivät saa heikentää läheisten tarvitseman tuen saatavuutta. Tuki tulee järjestää sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisena kuin lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä arvioi tarpeelliseksi yhdessä lapsen ja hänen läheisverkostonsa kanssa.

Selvityksessä tulee arvioida, missä määrin läheisverkoston kartoittamisen käytännöt ja läheisille tarjottavan tuen saatavuus vaikuttavat siihen, toteutuvatko lapsen edun mukaiset läheisverkostosijoitukset. Kartoitusten puutteiden taustalla voi olla samoja ongelmia kuin kiireellisen sijoituksen aikana tehtävässä selvitystyössä. Muu asiakastyö ja henkilöstövaje voivat jättää sosiaalityöntekijälle liian vähän aikaa perehtyä lapsen läheisverkostoon ja selvittää läheisten mahdollisuuksia huolehtia lapsesta. Hyvinvointialueen on turvattava lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle riittävästi työaikaa ja tarvittavat resurssit usein vaativan kartoituksen tekemiseen. Lapsen edun mukainen läheisverkostosijoitus ei saa jäädä toteutumatta siksi, ettei kartoitukseen ole varattu riittävästi aikaa tai resursseja.

17. Sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvonta

Sosiaalityöntekijäin liitto ry kannattaa sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevan vastuunjaon ja toimivaltuuksien selkeyttämistä. Kun lapsi sijoitetaan toisen hyvinvointialueen alueelle, valvonnassa havaitun epäkohdan on tultava viipymättä sekä sijoituspaikan valvonnasta vastaavan hyvinvointialueen että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tietoon. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän on voitava arvioida, miten epäkohta vaikuttaa juuri tämän lapsen hoitoon ja turvallisuuteen.

Liitto esittää, että hyvinvointialueiden omavalvonnan sisällöstä ja vähimmäisvaatimuksista säädetään nykyistä täsmällisemmin. Valvonnan kattavuus ja laatu vaihtelevat hyvinvointialueiden käytäntöjen ja käytettävissä olevien resurssien mukaan. Sääntelyssä tulee täsmentää, miten valvontaa toteutetaan säännöllisesti, miten lasten kokemukset otetaan siinä huomioon ja kuka vastaa havaittujen epäkohtien korjaamisen seurannasta. Hyvinvointialueiden on varattava tähän työhön riittävästi henkilöstöä ja työaikaa. Valvontatilanteissa lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on oltava tosiasiallinen pääsy ajantasaiseen tietoon tilanteesta, sen parantamiseksi suunnitelluista ja tehdyistä toimenpiteistä sekä niiden etenemisestä.

18. Lastensuojelulaitosten henkilöstömitoitus

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata lastensuojelulaitosten henkilöstömitoituksen joustavoittamista. Liitto esittää, että yhden asuinyksikön laitoksessa säilytetään

vähintään seitsemän hoito- ja kasvatustyöntekijän mitoitus. Laitokseen sijoitettujen lasten lukumäärä kuvaa vain osaa työmäärästä. Jo yhden lapsen tilanne voi edellyttää pitkäkestoista yksilöllistä tukea tai usean työntekijän samanaikaista läsnäoloa. Myös muiden lasten hoito ja turvallisuus on pystyttävä turvaamaan tällaisessa tilanteessa.

Henkilöstömitoituksen riittävyyttä on arvioitava lasten yksilöllisten tarpeiden ja eri työvuoroissa tosiasiallisesti käytettävissä olevan henkilöstön perusteella. Henkilöstöä on oltava riittävästi lasten arjen hoitoon, yksilölliseen työskentelyyn ja ennakoimattomiin tilanteisiin. Lasten hoidon ja suojelun tarve voi edellyttää lakisääteistä vähimmäismitoitusta vahvempaa henkilöstöä.

19. Turvahenkilöt lastensuojelulaitoksissa

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata erillisten turvahenkilöiden käyttöä lastensuojelulaitoksissa. Uhkaavien tilanteiden ennakointi ja rauhoittaminen ovat osa lapsen päivittäistä hoitoa ja kasvatusta. Lapsen tunteva työntekijä voi havaita kuormituksen merkit ajoissa ja käyttää keinoja, joiden tiedetään auttavan juuri tätä lasta rauhoittumaan. Lapsen tilanteen ja yksilöllisten tarpeiden tunteminen on erityisen tärkeää silloin, kun joudutaan arvioimaan fyysisen puuttumisen välttämättömyyttä.

Hoito- ja kasvatustyöstä erillisen turvahenkilön puuttuminen tilanteeseen voi lisätä lapsen turvattomuutta ja vaikeuttaa tilanteen rauhoittamista. Liitto katsoo, että lasten ja henkilöstön turvallisuutta tulee vahvistaa turvaamalla riittävä määrä koulutettua hoito- ja kasvatushenkilöstöä eri työvuoroissa sekä henkilöstön osaaminen uhkaavien tilanteiden ennakoinnissa ja rauhoittamisessa.

20. Rajoitukset sijaishuollossa

Sosiaalityöntekijäin liitto ry tunnistaa tarpeen selkeyttää yhteydenpidon rajoittamista koskevaa sääntelyä. Ehdotettu 91 § ulottaisi sääntelyn myös muihin lapsen sosiaaliseen verkostoon kuuluviin henkilöihin. Jos rajoitus koskee esimerkiksi lapsen kaveripiiriin kuuluvaa henkilöä, päätöksessä tulee yksilöidä, kenen kanssa tapahtuvaa yhteydenpitoa rajoitetaan, mitä yhteydenpitotapoja rajoitus koskee ja miksi rajoitus on juuri tässä tilanteessa välttämätön. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon lapsen näkemys ja kyseisen ihmissuhteen merkitys hänelle.

Liitto ei kannata ehdotetun 94 §:n mukaista voimakeinojen käyttöä henkilöntarkastuksen toteuttamiseksi esitetyssä laajuudessa. Lapsen vastarinta ja tarve saada tarkastus tehdyksi eivät yksin perustele fyysistä voimankäyttöä. Liitto katsoo, että voimakeinojen käyttö tulee rajata poikkeuksellisiin tilanteisiin, joissa se on välttämätöntä henkeen tai terveyteen kohdistuvan vakavan uhan torjumiseksi.

Voimakeinojen käytön edellytyksistä, sallituista toteuttamistavoista ja henkilöstöltä vaadittavasta osaamisesta tulee säätää täsmällisesti.

Rajoitusten tarvetta tulee vähentää turvaamalla lapselle hänen tarpeitaan vastaava yksilöllinen hoito ja riittävä tuki. Tämä edellyttää riittävästi osaavaa hoito- ja kasvatushenkilöstöä, jolla on aikaa tuntea lapset ja ennakoida tilanteita, joissa lapsi tarvitsee tukea.

TPA 55/2025 vp – Hoidollinen kiinnipitäminen

Sosiaalityöntekijäin liitto ry ei kannata kiinnipitämisen käyttöalan laajentamista. Ehdotettu 97 § mahdollistaa lapsen kiinnipitämisen laissa säädetyin edellytyksin. Kiinnipitämiseen tulee turvautua vain, kun se on välttämätöntä henkeen tai terveyteen kohdistuvan vakavan ja välittömän uhan torjumiseksi. Lapsen rauhallinen ja kunnioittava kohtaaminen kuuluu myös tilanteisiin, joissa kiinnipitäminen on välttämätöntä.

Kiinnipitämisten suuri määrä voi kertoa siitä, ettei henkilöstöllä ole ollut riittävästi osaamista, aikaa tai henkilöstöresursseja tilanteiden ennakointiin ja lapsen yksilölliseen kohtaamiseen. Toistuvien kiinnipitämisten tulee johtaa arvioon siitä, mikä tilanteita edeltää ja mitä lapsen hoidossa, arjen järjestelyissä tai henkilöstön työskentelyssä on muutettava. Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tulee tehdä arvio yhdessä lapsen ja sijoituspaikan kanssa. Hyvinvointialueen ja palveluntuottajan on huolehdittava siitä, että arvioinnissa tunnistetut muutokset toteutetaan.

21. Jälkihuolto

Sosiaalityöntekijäin liitto ry pitää välttämättömänä, että jälkihuoltoon oikeutettujen nuorten erityiset tuen tarpeet tunnistetaan ja että nuoret saavat tarvitsemansa tuen myös silloin, kun se järjestetään sosiaalihuollon palveluissa. Sijaishuollon päättyessä nuori voi tarvita samanaikaisesti tukea asumiseen, toimeentuloon, opiskeluun ja arjen hallintaan. Jälkihuollon jatkuvuudella on merkitystä sille, miten sijaishuollon aikana saavutettu vakaus ja edistyminen kantavat itsenäistymisvaiheeseen.

Jälkihuollon tuki tulee suunnitella yhdessä nuoren kanssa hyvissä ajoin ennen sijaishuollon päättymistä. Siirtymävaiheessa on oltava selvää, kuka vastaa tuen kokonaisuudesta, milloin sovitut palvelut alkavat ja keneen nuori voi ottaa yhteyttä tuen tarpeen muuttuessa. Hyvinvointialueen on turvattava jälkihuollossa tarvittava erityisosaaminen ja mahdollisuus järjestää nuorelle riittävän tiivistä tukea hänen yksilöllisen tarpeensa mukaan.

26. Vaikutukset asiakasturvallisuuteen ja oikeusturvaan

Sosiaalityöntekijäin liitto ry katsoo, että esityksen vaikutuksia asiakasturvallisuuteen sekä lasten, perheiden ja työntekijöiden oikeusturvaan on arvioitava nykyistä perusteellisemmin. Erityisesti on arvioitava asiakasmitoituksesta poikkeamisen ja päätösvallan hajauttamisen yhteisvaikutuksia. Jos lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä on aiempaa vähemmän aikaa perehtyä lapsen tilanteeseen ja tukitoimesta voi päättää toinen sosiaalityöntekijä, on arvioitava, miten lapsen mielipide ja hänen arjestaan työskentelyssä kertynyt tieto välittyvät päätöksentekoon.

Vaikutusarvioinnissa on tarkasteltava myös sitä, miten vastuu lapsen asiakasprosessista ja yksittäisistä ratkaisuista jakautuu käytännössä. Erityisesti on arvioitava tilanteita, joissa tukitoimesta päättävä viranhaltija myöntää lapselle vähemmän tukea kuin lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on arvioinut tarpeelliseksi. Lapsen edun toteutumista on arvioitava sen perusteella, saako lapsi tarvitsemansa suojelun ja tuen oikea-aikaisesti ja kuka vastaa tilanteen korjaamisesta, jos myönnetty tuki osoittautuu riittämättömäksi.

Lastensuojelussa tehdään päätöksiä, jotka voivat puuttua poikkeuksellisen vakavasti lapsen ja perheen yksityis- ja perhe-elämään ja vaikuttaa heidän elämäänsä peruuttamattomasti. Yksittäiset ratkaisut vaikuttavat toisiinsa ja siihen, millaiseksi lapsen tilanne kokonaisuutena muodostuu. Siksi myös yksittäisen päätöksen merkitystä on arvioitava osana lapsen koko asiakasprosessia.

Lastensuojelun päätöksenteko edellyttää vaativaa oikeudellista harkintaa, laajaa lainsäädännön tuntemusta sekä kykyä arvioida kriittisesti yhteiskunnallisten olosuhteiden ja palvelujärjestelmän vaikutuksia lapsen ja perheen tilanteeseen. Pelkkä työkokemus ei riitä tähän harkintaan. Arkijärjellä ei voida ratkaista, milloin viranomaisella on oikeus puuttua lapsen ja perheen elämään, kuinka pitkälle puuttuminen voi ulottua ja miten ratkaisu on perusteltava. Liitto pitää välttämättömänä, että lapsen asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle nykyisin kuuluvista ratkaisuista vastaa lapsen ja perheen tilanteen tunteva, yliopistokoulutettu ja laillistettu sosiaalityöntekijä. Vaikutusarvioinnissa on tarkasteltava erikseen, mitä lapsen oikeusturvalle ja asiakasturvallisuudelle merkitsee, jos laissa nykyisin sosiaalityöntekijälle osoitettu ratkaisu voidaan antaa viranhaltijalle, jolta tätä kelpoisuutta ei edellytetä.

Liitto korostaa, että vastuun asiakasprosessin johtamisesta ja siihen kuuluvan päätösvallan on pysyttävä yhdessä. Kukin viranhaltija vastaa omista ratkaisuistaan virkavastuulla. Jos päätösvalta hajautetaan, lapsen asioista vastaavalle

sosiaalityöntekijälle voi jäädä vastuu asiakasprosessin kokonaisuudesta ilman toimivaltaa ratkaista sen kannalta olennaisia asioita. Lapsen ja perheen on voitava tietää, kuka heidän asiassaan tekee päätöksen ja kuka siitä vastaa.

27. Asiakastyötä tekevien ammattilaisten kuuleminen

Sosiaalityöntekijäin liitto ry esittää, että sosiaali- ja terveysvaliokunta kuulee esitystä käsitellessään lastensuojelun asiakastyötä tekeviä ammattilaisia. Heidän kokemuksensa on tarpeen arvioitaessa, miten ehdotetut muutokset vaikuttaisivat lasten ja perheiden saamaan tukeen sekä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän mahdollisuuksiin hoitaa tehtävänsä.

Kuulemisessa tulee selvittää erityisesti, mitkä käytännön esteet viivästyttävät lapsen tarvitseman tuen järjestämistä, kiireellisen sijoituksen aikana tehtävää selvitystyötä ja läheisverkoston kartoittamista. Näin valiokunta voi arvioida, korjaavatko ehdotetut muutokset niitä ongelmia, joita lapsi, perhe ja työntekijä kohtaavat käytännössä.

Sosiaalityöntekijäin liitto ry